

Žaža, Stanislav

Osmdesátiny profesora Jiřího Jiráčka

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 2004, vol. 53, iss. A52, pp. 138-139

ISBN 80-210-3419-X

ISSN 0231-7567

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101209>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

jimiž jsi mě provokoval k nesouhlasu; byla to nezapomenutelná doba skvostných odborných hádek mezi námi. Milý příteli, co si budeme říkat. Naše tělesnost pomaličku chátrá a po chodbách fakulty se už neproháníme svižně a s lehkou nohou. Ani nápad. Ale když tak pozoruji, co děláš, s radostí vidím, že nejmíň ze všeho Ti odchází hlava – pokud vůbec. Tvá autorská účast na *Příruční mluvnici češtiny* i na *Encyklopedickém slovníku češtiny*, stejně jako pohotová diskuse na nedávné „šlapanické“ konferenci (pořádané ovšem v Brně) ukazují jasně, že jsi stále ten neúprosný logik, který si zachovává ve vzácné vyváženosti jak racionálně teoretický a metodologicky vytříbený postoj, tak i podrobnou, stále žasnoucí a láskyplnou znalost toho, co se to vlastně děje, když my Češi mluvíme svým mateřským jazykem.

Přeji Ti ze srdce, aby Ti to tak zůstalo co nejdéle.

Tvůj Radek Večerka

Osmdesátiny profesora Jiřího Jiráčka

Od doby, kdy jsme v tomto sborníku poprvé připomněli životní osudy a rozsáhlé dílo předního rusisty, profesora filozofické fakulty MU PhDr. Jiřího Jiráčka, DrSc., u příležitosti jeho šedesátých narozenin, uplynou zakrátko dvě desítky let (A 33/1985, s. 7–14). Setkáme-li se s jubilanem dnes, zjistíme, že se za toto poměrně dlouhé období změnilo jen velice málo na jeho vnějším vzhledu; s nemenším uspokojením však musíme konstatovat, že do dnešního dne nepozbyl vůbec nic ze své obdivuhodné intelektuální svěžesti, z trvalého zájmu nejen o současný stav a perspektivy svého vědního oboru, ale ani ze zájmu o nynější osudy pracoviště na filozofické fakultě, jehož byl dlouholetým vedoucím. Ačkoli žije už několik let vzdálen od univerzitního prostředí, je s fakultou v trvalém kontaktu; neustává v příležitostné publikační činnosti, v místě svého bydliště (v jihočeské Třeboni) pak je takřka každodenním návštěvníkem tamější městské knihovny, kde se průběžně informuje o aktualitách ve vědě i v politice a kultuře. Jako obyvatel a znalec jihočeské roviny je i ve svém věku zdatným cyklistou, a kolo mu usnadňuje vyřizování různých záležitostí denního života. K trvalému pracovnímu vypětí ho pak nutí stálá péče o dům a rozlehlou zahradu.

Jiří Jiráček není sice původem Jihočechem (narodil se 2. 12. 1924 v Praze), ale s jižními Čechami je zčásti spjata jeho další životní dráha: je absolventem třeboňského gymnázia z roku 1943. Za své vysokoškolské vzdělání vděčí Karlově univerzitě, na jejíž filozofické fakultě vystudoval obor ruština–angličtina. Po několikaleté pedagogické činnosti na středních školách se vrací na vysokoškolskou půdu, tentokrát však na univerzitu brněnskou (tehdy Purkyňovu). Ta se pak stala natrvalo jeho osudem: působil téměř třicet let aktivně na její filozofické fakultě – od roku 1981 jako profesor – až do odchodu do důchodu v roce 1991.

O podrobnostech učitelské a vědecké dráhy prof. Jiráčka a o jeho bohaté a obsažné publikační činnosti viz ve shora uvedeném čísle sborníku a dále zmínky v číslech A 43/1995, A 47/1999. Zde připomeňme globálně hlavní směry jeho výzkumné činnosti, jíž se jubilant natrvalo zapsal do historie české rusistiky. Zájem o terminologickou problematiku, vzbuzený jeho působením na jazykovědném oddělení lékařské fakulty MU, vedl u něho k dalšímu systematickému průzkumu otázek slovtvorby, terminologie a lexikologie, stále aktuálnějších právě dnes, v době rychlého vzrůstu významu technických a ekonomických informací pro lidskou komunikaci. Po řadě dílčích a průpravných studií vyústil Jiráčkův průzkum v syntézu – dvě knižní publikace, a to *Интернациональные суффиксы существительных в современном русском языке* z roku 1971 a *Adjektiva s internacionálními sufixálními morfy v současné ruštině* z roku 1984. Obě knihy, vydané MU, byly příznivě kvitovány u nás i v zahraničí.

Výzkumem uvedených sfér se však Jiráčková publikační činnost zdaleka nevyčerpává. Předmětem jeho zájmu se stala i soumězná oblast ruské morfologie, v jejímž popisu se nadto uplatnily i jubilantovy zkušenosti z několikaleté praxe na střední škole i z autorské spoluúčasti na učebnicích. Kromě teoreticky zaměřených článků s tematikou morfologickou a morfonologickou sem patří i jeho vysokoškolské skriptum *Morfologie 1. Substantivum*, Brno, MU, 1986. Zejména však je třeba se zmínit o Jiráčkově výrazném autorském podílu na vysokoškolské učebnici *Morfologie ruštiny 1., 2.* (která byla po roce 1989, v době nepříznivě nakloněné rusistickým tématům, vyškrtaná ze smluvně přijatého plánu tehdejšího SPN, ale vyšla jako skriptum na MU v letech 1996 a 1997). Živý zájem o teoretické i praktické otázky ruského pravopisu se obrazil v jubilantově účasti na kolektivní publikaci *Орфография, пунктуация и книжно-письменная речь русского языка*, Praha 1979, a na podobně zaměřené *Пříručce ruského pravopisu*, Praha 1989².

Jiráčkovy publikace, ač prioritně zaměřené na výzkum samotného ruského materiálu, respektují ovšem vědomě i hledisko konfrontační. Nejde tu jen o porovnání s češtinou. Jako anglistu ho přirozeně nemohla nezajímout myšlenka konfrontace některých jevů obou našich slovanských jazyků s odpovídající situací v jazyce neslovanském – angličtině. Toto trilaterální porovnání se zračí v jeho statích o typologických shodách rusko-anglických v gramatickém systému na rozdíl od češtiny (např. OS 1/1991, č. 2). Zasáhl v podobném směru i do problematiky syntaktické (např. ČMF 74/1992, č. 1; Slavia 62/1993). Neméně podnětný v tomto směru je zatím poslední plod jeho badatelského úsilí, totiž konfrontační studie o rusko-anglických analogiích v akcentuaci na rozdíl od češtiny (SPFFBU A 51/2003).

Bylo by možné připomenout ještě řadu výrazných Jiráčkových aktivit, jimiž se s iniciativou a pečlivostí sobě vlastní podílel na univerzitním životě – školitelství doktorandů, jeho členství v řadě vědeckých i pedagogických komisí, v redakčních radách, jeho účast na sjezdech, konferencích apod. Odkazujeme na výše uvedené články, kde jsou tyto činnosti specifikovány.

Co říci závěrem? S odstupem času od jubilantova odchodu do důchodu si stále více uvědomujeme mezeru, která jeho nepřítomností jako vysoce kvalifikovaného rusisty a jazykovědce i jako učitele a někdejšího vedoucího katedry na pracovišti vznikla. Jeho systematické aktivity, široké erudice, důslednosti a houževnatosti by bylo dnes velmi zapotřebí při plánování a realizaci různých úkolů, při výuce a vedení mladých vědeckých pracovníků, při oponování jejich prací, v diskusích o rozmanitých otázkách. Ale jsouce si vědomi reality, nemůžeme než milému jubilantovi z celého srdce upřímně poděkovat za to, co pro naši rusistiku už vykonal, popřát mu do dalších let to nejdůležitější – pevné zdraví, dobrou pohodu a náladu – a s nedočkavostí se těšit na další jeho příspěvky ke společnému dílu.

Stanislav Žaža

Franciscus Bernardus Jacobus KUIPER (7.7. 1907 – 15.11. 2003)

Na sklonku roku 2003 se uzavřel předlouhý život jednoho z nejvýznamnějších světových indoevropeistů, všestranného indologa a uznávaného specialisty ve srovnávací mytologii, F. Kuipera. Narodil se 7.7. 1907 v Haagu. Po absolvování gymnázia v Haagu pokračoval ve studiu na leidské univerzitě. Zaměřil se na klasické jazyky, sanskrť a indoevropeistiku. Mezi jeho učitele patřili indologové F. Muller, W. Caland, slavista N. van Wijk, aj. Studium v Leidenu završil r. 1934 disertací o nazálních prezentech v sanskrťu [4], která v doplněné a modifikované podobě vyšla